

AFCEC · Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya

Fitxa de fons fotogràfic (NODAC)

Fons Estudi de la Masia Catalana

(Fons EMC)

Resum de la Fitxa NODAC del fons.

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. CODI DE REFERÈNCIA

CAT BARCELONA AFCEC Estudi de la Masia Catalana.

1.2. NIVELL DE DESCRIPCIÓ

Fons.

1.3. TÍTOL

Estudi de la Masia Catalana.

1.4. DATES

Data de creació: final segle XIX.

Data d'agregació: 1976.

1.5. VOLUM I SUPORT DE LA UNITAT DE DESCRIPCIÓ

DOCUMENTS ICÒNICS

FOTOGRAFIES: aproximadament 8.886 unitats.

Fotografies	Imatge	Cromia	Suport	Format
777	negatives	B/N	vidre	diversos formats
170	positives	B/N	vidre	8,5x10 cm
234	negatives	B/N	plàstic	diversos formats

Les imatges positives en paper es troben integrades en 132 àlbums fotogràfics amb un total de 7.705 imatges de diversos formats enganxades en fitxes descriptives de cartolina.

2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. NOM DEL PRODUCTOR

Estudi de la Masia Catalana.

2.2. HISTÒRIA DEL PRODUCTOR

Rafel Patxot i Jubert va nèixer a Sant Feliu de Guíxols el 1872. La família en bona posició econòmica i social es va dedicar a la indústria surera, concretament a la producció de taps de suro. Va cursar els estudis a Barcelona, París i Anglaterra. Com a industrial i científic es va interessar per l'astronomia i el 1896 va constituir, a la seva casa de Sant Feliu de Guíxols, un observatori astronòmic. El 1894 es va casar amb Lluïsa Rabell i Cibils amb la qual va tenir tres filles: Montserrat, Maria i Concepció. Les dues primeres moriren joves. L'any 1900 la família es va traslladar a Barcelona.

Va ser un membre destacat del Centre Excursionista de Catalunya, on va crear la Medalla d'Or que des de 1923 a 1935 lliurava -anualment- un premi als estudis més destacats. Va crear "fundacions familiars de recordança" per honorar la memòria de diversos membres de la família. Va convocar concursos per premiar treballs científics i matemàtics com les "Memòries Patxot", així com premis musicals i el Premi als Jocs Florals.

Entre aquestes ambicioses iniciatives culturals destaca la Fundació Concepció Rabell i Cibils, dedicada a la difusió de la cultura catalana. Va ser iniciada amb el capital de l'herència de la seva cunyada i de la qual en fou marmessor. El 1923 com a cap d'aquesta fundació encarregà la coordinació del projecte de l'Estudi de la Masia Catalana al Centre Excursionista de Catalunya. L'objectiu era constituir una obra de referència sobre el món rural des d'una perspectiva global: sociològica, jurídica, geogràfica, històrica, econòmica, arquitectònica, de costums i d'indumentària. La direcció del projecte anava a càrrec del president del CEC, els arquitectes Josep Danés i Lluís Bonet, el senyor Josep Mª Batista i Roca i com a secretari el senyor Alfred Bosch i Batlle. A l'equip s'afegien els col·laboradors responsables d'àrees i persones prestigioses de diversos àmbits.

Entre 1927 i 1930 va fer construir per l'arquitecte Josep Danés la residència d'estiueig anomenada Masia Mariona a Mosqueroles, on avui s'hi troba la seu del Parc Natural del Montseny i l'exposició permanent "L'univers Patxot" dedicada a l'Estudi de la Masia Catalana.

Amb la Guerra del 1936-1939 la família Patxot marxà a l'exili a Suïssa. La Masia Mariona va restar sota el domini de l'ajuntament de Mosqueroles i els bens del senyor Patxot estigueren administrats pel seu amic Josep Danés i Torras. Els estudis sobre la masia quedaren interromputs i els materials -dipositats en el local de la Fundació Rabell- restaren fora d'accés a l'ésser precintat dit local. A partir de 1939 restaren en un pis propietat de Rafael Patxot i custodiats pels hereus.

Rafel Patxot va morir a Ginebra el 1964.

2.3. HISTÒRIA ARXIVÍSTICA

La documentació dels treballs de l'Estudi de la Masia Catalana s'ubicaven en l'oficina del carrer Cucurulla número 28, seu de la Fundació Concepció Rabell i Cibils vídua Romaguera. L'oficina era el dipòsit de tots els materials -textuals i fotogràfics- que recopilaven. La Guerra del 1936-1939 va paralitzar l'estudi i la seu de la Fundació Concepció Rabell a Barcelona fou precintada per la Generalitat de Catalunya. Al febrer de 1937 es notificà al

CEC que el precinte havia estat trencat i que no hi havia seguretat per la conservació de la documentació que albergava la seu. A proposta de Jeroni Martorell i Terrats, cap del servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Mancomunitat de Catalunya i soci del CEC, es va suggerir l'acolliment del fons en la seu del CEC. No es va acceptar la proposta i el local de la Fundació es va precintat de nou. El 1939, acabada la guerra, el fons de l'Estudi de la Masia Catalana restà dipositat en un pis de Barcelona, propietat del senyor Patxot i custodiat pels seus hereus. No és fins el 1976 quan la comissió del CEC formada per Ramon Pujol, Josep Llaudó i Francesc Gurri van iniciar negociacions amb la senyora Nuria Déletra Carreres, néta de Rafael Patxot, per a la cessió en règim de dipòsit del fons de l'Estudi de la Masia Catalana, per tal d'assegurar la seva conservació i per tant la seva accessibilitat a la comunitat científica. El fons es trasllada al CEC el 1976 i s'instal·la en un armari fet expressament per la documentació, alhora s'elabora un reglament per a la consulta del fons. El 1983 la sòcia del CEC i responsable del fons de l'Estudi de la Masia Catalana, Anna Borbonet, inventaria les fitxes fotogràfiques dels àlbums dins un acord subscrit entre el CEC i el Servei d'Inventari de la Direcció General del Patrimoni Artístic de la Generalitat de Catalunya. Entre el 2001 i el 2003 s'informatitza la part fotogràfica del fons. Seguint les directrius del pla estratègic dissenyat des de l'Àrea documental del CEC entre el 2006 i el 2008 es crea l'Arxiu Històric del CEC centralitzant la documentació que existeix al Centre Excursionista de Catalunya en dos dipòsits condicionats per a la conservació dels materials de l'arxiu.

El 2010 la Comissió de Patrimoni Documental del CEC, donat l'existència de dipòsits condicionats pels arxius històrics i fotogràfics del CEC, va aprovar la transferència de la part fotogràfica del fons de l'Estudi de la Masia Catalana a l'Arxiu Fotogràfic i la part documental a l'Arxiu Històric, que és qui gestiona el fons.

En el moment d'elaboració de la guia de l'Arxiu, la part del fons compostat per 7.705 imatges es troba accessible en el repositori col·lectiu de la Memòria Digital de Catalunya, la resta del fons es troba pendent de tractament arxivístic.

3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. ABAST I CONTINGUT

El fons aplega les imatges que aficionats a la fotografia, així com fotògrafs professionals van realitzar, principalment, sobre la masia catalana. Es tracta d'imatges de les masies des d'una visió global, que inclou aspectes com la geografia, la història, l'arquitectura, l'etnografia, el folklore i l'economia entre d'altres. Així s'hi poden trobar imatges de detalls arquitectònics i d'interiors dels habitatges, però també d'altres tipus de construccions, com les creus de terme, molins, edificis religiosos, barraques i pous, entre d'altres. Una sèrie d'imatges està constituïda pels retrats individuals o col·lectius, així com diverses escenes de la quotidianitat de la vida rural.

El fons es troba integrat per una sèrie de 131 àlbums fotogràfics enquadernats, 1 sense enquadernar, i per un conjunt de capsos originals de plaques amb imatges negatives i positives de diversos formats.

Per una part, hi ha el conjunt format per 131 àlbums fotogràfics, dels quals 114 són dedicats a les comarques de Catalunya, 1 a Andorra, 10 a les Balears, 2 a material gràfic de la Franja, el País Valencià i Pirineus aragonès i navarrès, i 4 a temes monogràfics relacionats amb la masia. En total, un conjunt documental de 7.705 imatges on s'inclouen també dibuixos i plànols de les masies o de detalls arquitectònics. Finalment també s'ha localitzat un altre àlbum sense enquadernar, amb algunes fitxes que incorporen les imatges positives però que no es troben descrites.

A més dels àlbums, existeixen 1.181 imatges en suport vidre i plàstic, en gran part negatives, produïdes per aquest estudi, algunes de les quals es van positivar i incorporar als àlbums descrits. Algunes imatges es troben en les capsetes originals de les plaques i altres en caps de fusta, com el cas de les 170 imatges positives de format 8,5x10 cm que probablement van servir per il·lustrar alguna conferència.

Dins aquest fons, en formen part les agrupacions documentals de les procedències següents: Cèsar August Torras i Ferreri, Josep Danès i Torras, Joan Estorch, Ricard Martí i Alberó, Josep Maria Vilarrubia, Antoni Gallardo i Garriga, Antoni Gallardo i Martínez, Josep de Cabanyes, Alfons Serrahima, Josep Marimon, Rossend Flaquer i Gil, Josep A. Bertran, Narcís Ricart i Bager, Lluís Vila-Abadal, Francesc Blasi i Vallespinosa, Eduard Marí, Josep Maria Guardia, Lluís Estasen i Pla, Marian Vives i de Casanova, Lluís Illa, Joan Nonell i Febrés, Joan Cubells, Joan Maria Gallardo i Matheu, Josep Garrut i Sala, Juli Vintró i Casallachs, Lluís Bonet i Garí, Montserrat Tell, Ricard Martí i Alberó, Josep Maria Sagarra, P. Manel Cazador S.F., Isidre Puig i Boada, Montserrat Bonet, M. Ricart, Josep Maria Bonet i Garí, Joaquim Rubió i Balaguer, Albert Oliveras i Folch, Joan Vidal i Ventosa, Alfons Serrahima, Duch, Josep Maria Armengol i Bas, Josep Maria Batista i Roca, Narcís Ricart i Bager, Marcel·lí Gausachs i Gausachs, Isidre Puntí, Sagnier-Mestres, Timoteu Colomines, Germans Estorch, J. Sala, Joaquim Rubió i Balaguer, Fontanet, J. Mas Guàrdia, Enric Llorens, Lluís G. Olivella, Josep Llaudó i Majoral, Josep Franch, Josep Maria Blanc, Adolfo Zerkowitz i Joan Peix entre d'altres.

Però també en formen part moltes altres fotografies de les quals no s'ha pogut identificar l'autoria, malgrat sí la seva procedència, el donant.

El fons fotogràfic de l'Estudi de la Masia Catalana constitueix un important estudi dels aspectes arquitectònics de la masia com del seu entorn sociocultural. Un material absolutament excepcional.

4. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i data: Susanna Muriel Ortiz, setembre 2011.

Regles o convencions: Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC) Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2007.